

A couple is sitting on a wooden deck, looking out over a vast, turquoise ocean. The sky is a deep blue with scattered white clouds. In the distance, a line of green palm trees marks the horizon. The couple is dressed in casual summer attire. The man is wearing a grey tank top and patterned shorts, while the woman is wearing a blue and white striped bikini top and white shorts. They are both barefoot. The deck is made of light-colored wood and has a simple railing. The overall scene is peaceful and idyllic, capturing a moment of relaxation in a tropical setting.

Eco-paradijs in de Caribische onderbuik

Op Tobago is relaxen een kunstvorm

'It's just talking and hanging out, you know', zegt een jongen met een vette Caribbean drawl, zijn lettergrepen lijken elastieken. 'Me and you, what we do right now is limin'. You're limin' man!'

De oostkant, waar je slechts sporadisch een auto langs ziet rijden en waar de schaarse dorpen zich kenmerken door een aanstekelijke slaperigheid. Neem Charlotteville, een halfuurtje rijden van het Forest Reserve en het meest afgelegen dorp van het eiland. Zo loom als Charlotteville kun je een plaats gewoon niet verzinnen. Zelfs de straatkippes zijn hier lui, de Caribische Zee golft stroperig over het strand en winkeliers zuchten al van vermoeidheid zodra je binnenkomt.

Vroeger gebeurde hier nog wel eens wat. De namen spreken voor zich: Charlotteville ligt aan de Man-o'-War Bay (*man-of-war* betekent oorlogsschip) en één heuvelrug verderop twinkelt de onweerstaanbare Pirates' Bay, waar het spierwitte zand meer dan eens bloedrood verschoot. Maar nu niet. Vooral de mannen van het dorp hebben het namelijk druk met *limin'*, bij voorkeur in de schaduw van de bomen langs het strand. 'Liming': je hoort het hier overal, maar wat is dat eigenlijk? Gelukkig hebben een paar jongens alle tijd om het uit te leggen.

'It's just talking and hanging out, you know', zegt een jongen met een vette Caribbean *drawl*, zijn lettergrepen lijken elastieken. *'Me and you, what we do right now is limin'. You're limin' man!'*

Een oudere man voegt toe dat het woord waarschijnlijk komt van door scheurbuik geteisterde zeelieden. Ze waren te ziek om te bewegen en vulden hun dagen met praten, rondhangen en het aanvullen van hun weerstand met sinaasappels en limoenen. Vandaar: *limin'*.

'Het probleem is', zegt de oude man, 'dat deze jongens geen scheurbuik hebben, maar nog steeds niets uitvoeren.' Zijn grijns legt drie tanden bloot.

Pinda ijs

Rijd je vanaf Charlotteville in westelijke richting, kronkelend, stijgend en dalend langs Tobago's noordkust, dan passeer je baaien van absolute wereldklasse. Hier is de kust op z'n ongereptst, hier likt de Caribbean op haar verleidelijkst aan de stranden. Na Charlotteville passeren we eerst het gehucht Parletuvier, met een perfect ronde baai vol dobberende vissersbootjes die we vanaf de weg in vogelvluchtperspectief kunnen bekijken. Enkele heuvelruggen verder ligt Englishman's Bay. Daar vloeien ongerepte jungleheuvels naadloos over in de turkooizen zee, een baai die er niet veel anders bij kan liggen dan in 1498, toen Columbus deze contreien aandeed. Hij zeilde langs, zag Tobago liggen, noemde zijn nieuwste ontdekking *Assumpcion* en nam niet eens de moeite om aan te leggen. Wat een vergissing!

Die geschiedenis ligt voorgoed verzonden in het mulle zand van Englishman's Bay. Het kan allemaal wel zo zijn, maar bij ijsverkoper Curtis James hoeft je er niet meer mee aan te komen. Iedere ochtend rijdt hij met twee vrieskisten vol zelfgemaakt ijs op zijn pick-up truck naar Englishman's Bay. 'Ik heb twintig smaken ijs, van pinda tot Guinness. Ik maak het elke dag vers. Kokos-smaak is mijn bestseller. Waarom? Ik denk omdat mensen hier de hele dag onder de palmen liggen. Dan krijg je vanzelf zin in kokos,' vertelt Curtis bij zijn kraampje op het strand.

Nieuw-Vlissingen

Nog iets maakt Englishman's Bay bijzonder. Op ieder ander Caribisch eiland had er aan zo'n droombaai al lang een betonnen resort hotel gestaan. Niet op Tobago. Want zuster-eiland Trinidad – rijk door oliere-

serve en gasvoorraden – subsidieert haar kleine broertje. Schrijnende armoede zien we dan ook nergens op Tobago, en de meeste huizen staan er piekfijn bij onder een laagje mierzoete pastelverf. De locals houden wat kippen, doen aan visserij of landbouw, want in tegenstelling tot veel andere Caribische bestemmingen drijft het eilandje niet op toerisme. Ze hóeven hier niet zo nodig. Gevolg: met dank aan die visionaire Engelse koloniale en Trinidads oliemiljoenen zien we de Caribbean hier nog in haar puurste vorm.

Ook Castara is een dorp waar het toerisme zich nog beperkt tot een handvol guesthouses. Dit vissersdorp met een bloedmooi zandstrand staat bekend om de *Rastafarian* vissers die volgens de reisgids vijandig kunnen zijn tegen toeristen. Maar bij ons bezoek lachen ze gemoedelijk en poseren ze gewillig voor de camera. De vangst was immers goed vandaag, getuige ettelijke bakken vol fel gekleurde vis. 'Hé, weten jullie dat we hier geen visquota hebben?' roept een uitgelaten rastajongen. 'Zoveel vis zwemt hier. Je mag vangen wat je wilt.' Zijn maat voegt toe: 'Maar op Tobago houden we sowieso niet van regels. Tot voor kort was rijden onder invloed nog legaal. Kon je gewoon met een biertje achter het stuur zitten.' Demonstratief houdt hij zijn schuimend flesje Carib-bier omhoog. 'Cheers, maaaaan.'

De bevolking van Tobago bestaat vrijwel uitsluitend uit afstammelingen van de Afrikaanse slaven die de Britten letterlijk kochten voor hun plantages.

De slavenhandel is slechts een fragment van Tobago's bloedrode geschiedenis. Het eilandje gaat er prat op het meest bevochten eiland in de Caribbean te zijn: tussen Columbus' 'ontdekking' in 1498 en ►

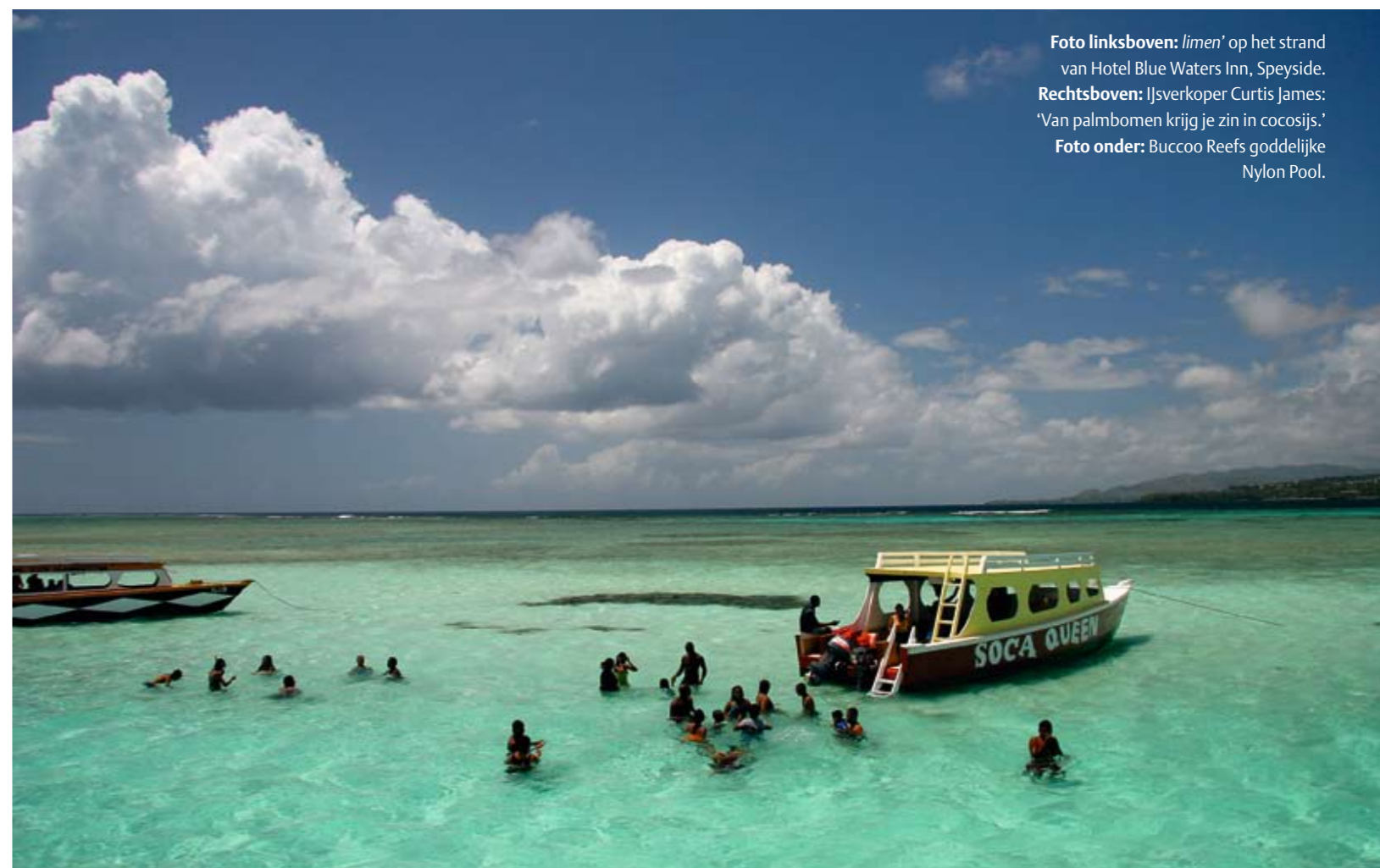

De paradijsvogels van Little Tobago

Vlak voor Tobago's oostpunt ligt het onbewoonde eiland Little Tobago, begin vorige eeuw de locatie van een woest experiment. De Britse bioloog Sir William Ingram haalde in 1909 twee dozijn zeldzame paradijsvogels uit Nieuw-Guinea naar dit eilandje, waarin hij de ideale 'safe haven' zag voor deze destijds met uitsterven bedreigde vogelsoort. Zijn voorspelling leek ook uit te komen, maar helaas deed Hurricane Flora in 1963 de vogels de das om, overigens lang nadat Ingram zelf was verscheiden. Het inspireerde David Attenborough tot een aantal scènes voor zijn legendarische TV-serie *Trials of Life*. Nog meer filmtrivia: het pastelgele, eenzame huis op naastgelegen Goat Island was het vakantiehuis van James Bond-auteur Ian Fleming. Boottochten naar Little Tobago kun je maken vanaf Speyside en hotel Blue Waters Inn, met onderweg een snorkeltocht bij 's werelds grootste hersen koraal en wandeling over het nog altijd onbewoonde en zeer vogelrijke eiland. Doen!

Foto linksboven: *limin'* op het strand van Hotel Blue Waters Inn, Speyside. Rechtsboven: Ijsverkoper Curtis James: 'Van palmbomen krijg je zin in cocosijs.' Foto onder: Buccoo Reefs goddelijke Nylon Pool.

‘Al snel ontdek ik dat je Buccoo Reef helemaal niet door glas moet bekijken, maar juist van bovenaf, van het bovendeck. Bijna nergens is het glasheldere water dieper dan een paar meter’

de onafhankelijkheid in 1962 wisselde het eiland zeker 32 keer van handen. Tobago was afwisselend Spaans, Frans, Brits, anarchistisch piratennest, Lets én meerdere malen Nederlands: onze voorouders gaven het de weinig exotische naam Nieuw-Vlissingen. Inmiddels is onze aanwezigheid vrijwel uitgewist door de tand des tijds.

Leo Beenhakker

De Engelsen drukten het diepste stempel op het eiland – Trinidad en Tobago waren een Britse kolonie tot 1958 – en het zijn dan ook de Britten aan wie de *Tobagonians* de grootste hekel hebben. Tijdens het afgelopen WK, waarvoor Trinidad & Tobago zich onder leiding van Leo Beenhakker op miraculeuze wijze wist te kwalificeren, had T&T slechts één doel: winnen van poulegenoot Engeland. Die droom werd in pas in de 83ste minuut aan diggelen geschoten toen Engeland op 1-0 (en in de extra tijd op 2-0) kwam. Ook Tobago's grootste zoon kon dat Nationale Trauma niet voorkomen: Dwight Yorke. De trots van het eiland speelde in zijn hoogtijdagen voor Manchester United en er is nu al een voetbalstadion vernoemd naar de 35-jarige Yorke. Het stadion ligt in Tobago's hoofdstad Scarborough (populatie 20.000), gelijk één van de grootste gebouwen in dit verder weinig spannende havenstadje. Zelfs in de drukste hoofdstraat lopen kippen op straat. Dat is dan de hoofdstad!

Na een nacht in Scarborough's legendarische Blue Haven hotel, waar ooit de Beatles nog stoeiden in de branding, rijden we verder naar het westen. Scarborough fungeert als

een soort scheidslijn op het eiland. Want ten westen van de hoofdstad wordt Tobago drukker, vlakker, kaler, dichter bebouwd. Daar ligt een handvol chique, tevens nogal saaie resorthotels, de meeste dorpen, het vliegveld en uiteindelijk komen we onvermijdelijk bij Crown Point. Net als iedere toerist, al is het alleen maar omdat Crown Point Tobago's toeristische epicentrum vormt. Toch is er een hele goede reden om naar Tobago's westkant te rijden. Daar ligt namelijk ook Buccoo Reef. De baaien van Tobago's ruige noordoostkust waren mooi, mooier, mooist en nog mooier. Maar toen hadden we Buccoo nog niet gezien.

Tourist trap op zee

Buccoo Reef is een ondiepe baai met een oppervlakte van zo'n zeven vierkante kilometer, geheel omsloten door een koraalrif. We verkennen Buccoo zoals iedere andere toerist, aan boord van een *glass bottom boat*, in ons geval die van kapitein Edgar. Al snel ontdek ik dat je Buccoo Reef helemaal niet door glas moet bekijken, maar juist van bovenaf, van het bovendeck. Bijna nergens is het water dieper dan een paar meter, en bij ieder diepteverschil verandert de waterkleur. Van glashelder wit tot venijnig turkooizen tot onheilspellend paars op de plekken waar rots de bodem bedekt. Bij elke teintvariatie ratelen de camera's als machinegeweren: Buccoo wordt vaker gefotografeerd dan menig supermodel.

Halverwege de trip stopt Edgar zijn boot bij een zandbank van koraal-zand vol gezapige kraanvogels. Dit stuk heet de *Nylon Pool*, volgens de legende omdat de Britse prinses Mar-

garet ooit opmerkte dat het water er gladder aanvoelt dan een nylonpanty. We kunnen er waden, dobberen, zwemmen en snorkelen in het bijna hete water, omringd door joelende tieners van andere glasbodemboten. Een *tourist trap* midden op zee, maar wel een onweerstaanbaar mooie. Jacques Cousteau noemde de onderwaterwereld van Buccoo Reef zelfs het derde mooiste schouwspel op aarde. Maar een paar decennia aan *glass bottom boat tours* verder zie ik tijdens het snorkelen significant meer toeristen dan vissen en meer verloren teenslippers dan koraal. Hoe tragisch ook, het deert nauwelijks. Zelfs al is er geen vis meer over, niets kan de perfecte Caribische idylle van Buccoo Reef verstoren.

Op de terugweg vraag ik kapitein Edgar wat hij daar nu van vindt, van die verdwijnende vissen. 'Dingen veranderen,' zegt hij na enig nadenken. 'Ik ben een afstammeling van de slaven, mijn familie komt uit het huidige Ghana, meer weet ik eigenlijk niet. Ik moet er nog familie hebben, maar contact is onmogelijk na al die tijd. Maar moet ik iemand nog iets kwalijk nemen? Dingen veranderen nu eenmaal. Bovendien, wij Tobagonians bekijken het leven graag van de positieve kant.' Die uitspraak maakt hij even later volledig waar wanneer totaal onverwacht wat dikke tropische regendruppels op ons neerdalen. 'That's not rain,' zegt Edgar. 'It's liquid sunshine'. ☺

Praktische info op pagina 18.
Beeldspread Trinidad op pagina 16-17? ▶

Foto links boven: miljoenen tinten blauw, Buccoo Reef is paradijselijk

Foto rechtsboven: knipoog naar Tobagos roemruchte verleden: The Shipwreck Bar in Hotel Blue Waters Inn, Speyside.

Foto rechtsmidden: Go slow is het motto op Tobago, zoals hier in Speyside.

Foto onder: feesten zit Tobagonians in het bloed, zoals hier bij een voorfeest van het jaarlijkse Tobago Heritage Festival.

Trinidad in beeld

Trinidad & Tobago worden vaak in één adem genoemd, maar zelden in één vakantie bezocht. Hoe zit dat?

In 1899 samengevoegd door de Britten tot één kolonie en sinds 1962 een onafhankelijke republiek: Trinidad & Tobago. Desondanks is Trinidad (1,1 miljoen inwoners) in vele opzichten een absolute tegenpool van Tobago (50.000 inwoners). Tobago is slaperig, groen en uitgestorven, Trinidad is geïndustrialiseerd, dichtbevolkt en modern. 'Tobago rijdt in zijn achteruit, Trinidad rijdt 200 kilometer per uur,' aldus een lokale hotelhouder. Vandaar dat veel toeristen Trinidad links laten liggen. Dat snijdt ook wel hout, want vooral de drukke, dichtbebouwde vlakke rond hoofdstad Port-of-Spain – waar je telkens weer langskomt – ontleent veel vakantiegevoel. Toch heeft Trinidad zeker toeristische attracties. Zoals ongerepte jungle, honderden exotische vogelsoorten, een machtige kustlijn en spannende cultuurmix: met de grootste Indiase gemeenschap van de Amerika's buiten de VS. Wij raden een combinatie van Tobago en Trinidad aan bij een reisduur van 10 dagen of langer, niet bij kortere reizen. Op deze kaart: Trinidads toeristische toppers.

1. Zinderend carnaval

Het 'Mas' in hoofdstad Port-of-Spain is een van 's werelds grootste carnivals. Het zinderende feest gaat een week lang letterlijk non-stop door, alle hotels zijn maanden vooraf al volgeboekt. Mas 2007: rond 19 en 20 februari.

Calypso

Overall op Trinidad kom je Calypsonians tegen: sneldichters die aan één steekwoord als 'Holland'

6. Maracas Beach

Het 'bad van Port-of-Spain' wordt het palmenstrand van Maracas wel genoemd. Vooral in de weekenden barsten hier spontane feestjes los, zie je complete Indiase families met kleden vol lekkernijen en kun je genieten van de lokale lekkernij *shark 'n' bake*: gefrituurde en gepaneerde haai.

2. Caroni Swamp

Caroni is een uitgestrekt mangrovedoolhof, waar je boottochtjes maakt door smalle kreken, tussen met slangen behangen mangrovebomen. Spektakel: de tienduizenden rode ibissen die aan het eind van de dag neerstrijken op de eilandjes.

Pitch Lake

Aan Trinidad's verder nogal saaie zuidkust tref je een absurd natuurfenomeen: het 'Pitch Lake', één van de drie asfaltmeren op aarde. Je kunt wandelen over dit pikzwarte plakmeer (geen naaldhakken s.v.p.) of borrelen in zwavelbaden, terwijl zich iets verderop minstens zo bizarre moddervulkaantjes bevinden.

5. Northern Range

Grillig, ruig en intens groen: met haar mooie baaien, zandstranden, jungleheuvels en vrijwel volledige afwezigheid van toerisme is Trinidad's noordkust opmerkelijk ongerept. De kust wordt nog niet eens geheel door een weg ontsloten.

4. Asa Wright Nature Centre

Nadat haar echtgenoot overleed gaf de van oorsprong IJslandse Asa Wright hun familieplantage terug aan de natuur. Tegenwoordig kun je er vanaf de koloniale veranda en wandelpaden honderden bijzondere vogel- en plantensoorten bewonderen. Zoals de onfortuinlijke olie-vogel, die in vroegere tijden dienst deed als levende fakkel.

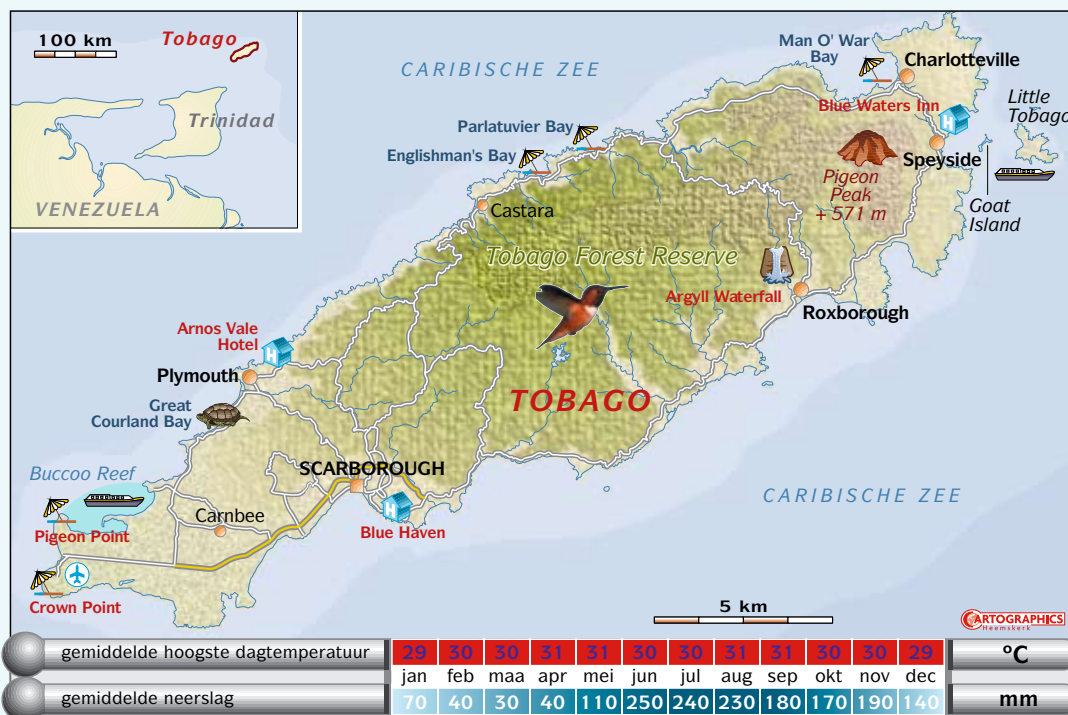

3. Indiase Cultuur

Ongeveer de helft van Trinidad's bevolking is van Indiase afkomst. Vlakbij de plaats Chaguanas staat zelfs een 26 meter hoog beeld van de hindoegod Hannuman, het grootste buiten India. Hier afgebeeld: de *Temple in the Sea* bij Waterloo.

Trinidad&Tobago Praktisch

Hoe kom je er?

Martinair vliegt wekelijks op Tobago via Suriname (met tussenstop op heen- of terugreis). Goedkoopste retourticket dat wij vonden was € 716 inclusief taxen. Tobago combineren met Suriname is helaas (nog) niet mogelijk. Tip: voor € 98 per retourvlucht 'koop' je o.m. extra (been-)ruimte en *inflight entertainment* in de Comfort Class. Info/boeken: www.martinair.nl. Goedkoopste andere vliegmogelijkheid: via Londen Gatwick met **British Airways** vanaf € 795 (inclusief toeslagen, gevonden op www.ticketracker.nl).

Rondreizen

Zowel op Trinidad als Tobago is de huurauto het beste vervoermiddel, tenzij je niet van links rijden houdt. Op Tobago zijn de meeste wegen bovendien rustig en relaxed. Ter plekke een auto huren is veel goedkoper dan hier regelen. Reken op zo'n 300 à 400 \$ US per week inclusief alle verzekeringen (of vanaf 200 \$ US zonder). Aanbieders: o.m. www.autorentalstt.com en www.tobagocarrental.com, laatstgenoemde biedt gratis drop-off en pick-up bij hotel. Bussen rijden onregelmatig en sporadisch, taxiprijzen benaderen het Europese niveau.

Geld

Lokale munteenheid is de Trinidad & Tobago dollar (TTD). € 1 = 7,50 TTD. Pinnen beperkt mogelijk, dus sla geld

in wanneer je een (werkend) automaat vindt.

Accommodatie

Probeer accommodatie op Tobago's drukke westkant te vermijden. Veel leuker zit je aan de rustige midden- en oostkant, daar zijn bovendien de mooiste baaien. Het **Arnos Vale Resort** is een paradijsje. Langs de veranda van deze door jungle omringde voormalige plantagevilla fladderen non-stop honderden vogels. Iets verderop grenst een zwembad aan een privé-baaitje met zandstrand en snorkelmogelijkheden. 2-pk logies/ontbijt vanaf 125 US \$ p/n, info: www.arnosvalehotel.com. Helemaal aan Tobago's oostkant (nabij Speyside) ligt onthaasthotel **Blue Waters Inn**. Ook met eigen baai,

waar je kunt duiken, snorkelen en kajakken. Het kleinschalige hotel zelf is in pastelkleurige 'Miami'-stijl en veel kamers grenzen direct aan het strand, met uitzicht op Little Tobago. Absolute aanrader. 2-pk vanaf 95 US \$ zonder ontbijt, info: www.bluewatersinn.com. Voor meer informatie over accommodaties, ook op Trinidad, zie www.reizen.nl.

Georganiseerde reizen

O.m. **Holland International**, **Neckermann**, **Kuoni** en **Oad Reizen** bieden pakketreizen naar Tobago. Prijsvoorbeeld: 9-daagse reis met Neckermann naar hoteltopper Blue Waters Inn (beschrijving zie 'Accommodatie') vanaf € 1141 p.p. (incl. vlucht, transfer, logies in 2-pk en alle toeslagen). Info: www.neckermann.nl. Vlucht en hotel los boeken bleek in dit geval overigens goedkoper. Trinidad wordt nauwelijks aangeboden door Nederlandse reisorganisaties. Uitzondering is **Djoser**, met 16-daagse rondreizen over Tobago én Trinidad vanaf € 1795 (incl. vlucht, hotels l/o, vervoer, Ned. reisleiding, excl. luchthavenbelasting) Slechts drie vertrekdata: 29/1, 30/4 en 14/5 2007. Info: www.djoser.nl.

Beste reistijd

Hoewel Tobago in 2004 nog een tik kreeg van Hurricane Ivan, gaat het eiland er (net als Trinidad) prat op buiten de hurricane belt te liggen. De

kans om door een orkaan verrast te worden is er dan ook aanzienlijk kleiner dan in de noordelijke Caribbean. T&T's hoogseizoen is de winter: vanaf eind december schieten de hotelprijzen omhoog, om vanaf mei met bijna de helft te zakken. Het klimaat is tropisch en het hele jaar aangenaam, 's zomers vallen wel flinke buien. Ruwweg zijn januari t/m mei de droogste maanden en juni t/m december de natste. Dat maakt mei de beste maand: droog, goedkoop én schildpadseizoen.

Reisgidsen/literatuur

Beste reisgids is de **Insight Guide Trinidad & Tobago** (Engelstalig, 2005, € 24), een knoepert van een gids met diepgravende hoofdstukken over o.m. geschiedenis, politiek, economie en cultuur. Maar ook veel uitstekende toeristische en praktische info, honderden kleurenfoto's en uitstekend kaartwerk. Goede tweede is de **Rough Guide to Trinidad & Tobago** (Engelstalig, 2005, € 21), met de beste praktische informatie en snedige teksten, maar door de bloedeloze opmaak en kleurgebrek veel minder bladergenot dan de Insight Guide. Leestip: *A House for Mr Biswas* (1962) van V.S. Naipaul, de Trinidadiaanse Nobelprijswinnaar voor literatuur. Een meesterlijke vertelling over de constant falende Mohun Biswas, met als de achtergrond de hindoegemeenschap van het post-koloniale Trinidad.

Informatie

Tourism Information Office The Netherlands (TDC), www.visitTnT.com, trinidad@usp.nl.

Internet

- © www.mytobago.info Beste Tobago-site met een schat aan objectieve info, opgezet uit liefde voor Tobago door een Brits echtpaar.
- © www.visitnt.com Uitstekende, officiële toeristische site van T&T waar je een brochure op maat kunt samenstellen.
- © <http://trinidad-tobago.startpagina.nl> Uitstekende verzameling links voor uren T&T-surfgenot.
- © <http://www.harris-jungle-tours.com> Website van junglegids Harris McDonald, ook voor 'turtle watching'.
- © <http://www.seetobago.com> Pijnlijk amateuristisch ogend, maar met o.m. zeer uitgebreide geschiedenispagina.